

Chapter 16

Community of Practice in Uralic Studies (COPIUS), www.copius.eu

Introduction to Mari

Jeremy Bradley, jeremy.moss.bradley@univie.ac.at

Last updated 30 November 2021

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

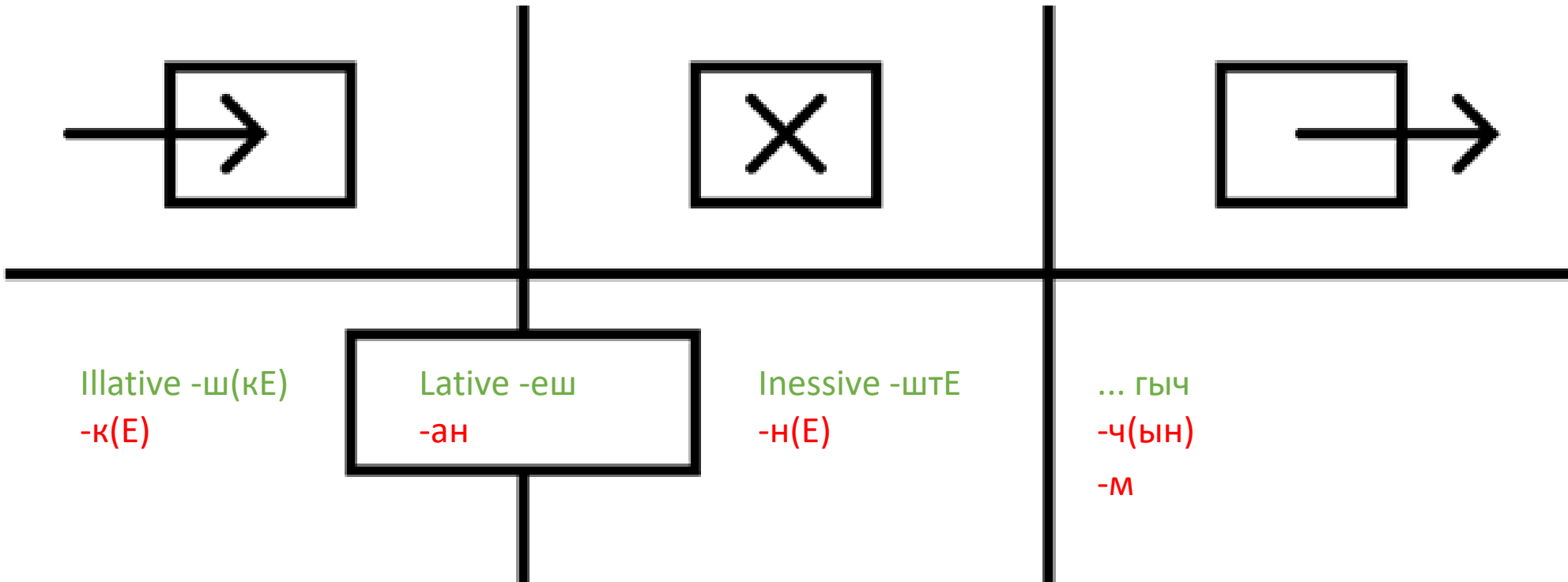
The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Grammar

1–2. Multi-part directional system

Productive row

Unproductive row

1–2. Multi-part directional system

Motion toward		No motion		Motion away from	
воктeк(е)	beside, next to	воктeн(е) воктелан	beside, next to	воктeч(ын)	(away) from
йымак(е) йымалан	under, underneath	йымалне йымалан	under, underneath	йымач(ын)	out from under
ончыко ончылан	in front of, before	ончылно ончылан	in front of, before	ончыч(ын)	from in front of
үмбак(е) үмбалан	onto, on top of	үмбалне үмбалан	on, on top of	үмбач(ын)	from the top of, from above
шенгек(е) шенгелан	behind	шенгелне шенгелан	behind	шенгеч(ын)	out from behind

1–2. Multi-part directional system

Postpositions (P) ~ spatial adverbs (A)

(P) Марина Ивук шенгелне шинча.	Marina is sitting behind Ivuk.
(A) Марина шенгелне шинча.	Marina is sitting in the back.
(P) Тенгыл ончыко олма камвозо.	An apple fell in front of the bench.
(A) Шенгекет ончалде, ончыко ит кае.	Don't go forward without looking back.

1–2. Multi-part directional system

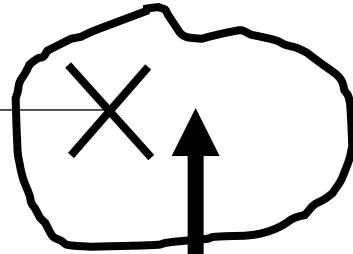
Motion toward		No motion		Motion away from	
куш(ко) кушан	where to?	кушто кушан	where?	кушеч(ын)	from where?
туш(ко) тушан	(to) there	тушто тушан	there	тушеч(ын)	from there
тыш(ке) тышан	(to) here	тыште тышан	here	тышеч(ын)	from here

1–2. Multi-part directional system

йүдвелне

~

йүдвелыште

йүдвел

3–4. Negative pronouns & adverbs

Prefix н'и-
+ interrogative
= negative form

e.g. н'и-
+ кунам 'when'
= н'игунам 'never'

NB! к > г between vowels

3–4. Negative pronouns & adverbs

Interrogative		Negative	
кӧ	who		nobody, no one
мо	what		nothing
могай	what kind of		no kind of
мыняр(е)	how many/much		no, none (at all), not at all
кузе	how?		in no way, by no means
кунам	when?		never
куш(ко)	where (to)?		nowhere, anywhere
кушто	where?		nowhere, anywhere
кушан	where? where to?		nowhere, anywhere
кушеч(ын)	from where?		from nowhere, from anywhere

3–4. Negative pronouns & adverbs

Interrogative		Negative	
кө	who	н'игö	nobody, no one
мо	what	н'имо	nothing
могай	what kind of	н'имогай	no kind of
мыняр(е)	how many/much	н'имыняр(е)	no, none (at all), not at all
кузе	how?	н'игузе	in no way, by no means
кунам	when?	н'игунам	never
куш(ко)	where (to)?	н'игуш(ко)	nowhere, anywhere
кушто	where?	н'игушто	nowhere, anywhere
кушан	where? where to?	н'игушан	nowhere, anywhere
кушеч(ын)	from where?	н'игушеч(ын)	from nowhere, from anywhere

3–4. Negative pronouns & adverbs

Nominative	н'игӧ	н'имо	н'имогай
Genitive	н'игӧн	н'имон	н'имогайын
Dative	н'игӧлан	н'имолан	н'имогайлан
Accusative	н'игӧм	н'имом	н'имогайым
Comparative	н'игӧла	н'имола	н'имогайла
Inessive	-	н'имошто	н'имогайыште
Illative	-	н'имошко	н'имогайышке
Lative	-	н'имоэш	н'имогаеш

3–4. Negative pronouns & adverbs

Multiple negation

Мый н'игö деч ом лүд.	I'm not afraid of anyone.
Н'имо мондалтын огыл.	Nothing was forgotten.
Тудо н'имогай йоңылышым ыштен огыл.	(S)he made no mistakes at all.
Н'игуш ит шич!	Don't sit down anywhere.
Нуно н'игунам Озаныште лийын огытыл.	They have never been to Kazan.
Тый н'игунам н'имогай йоңылышым от ыште?	You never make any kind of mistakes at all?

3–4. Negative pronouns & adverbs

иктат ~ ик ...-ат

Иктат кодын огыл.	Nobody stayed.
Ик мутымат ом умыло.	I don't understand a word.

5. Possessive suffixation of postpositions

ончылно 'in front of'			
1Sg			
2Sg			
3Sg			
1Pl			
2Pl			
3Pl			

5. Possessive suffixation of postpositions

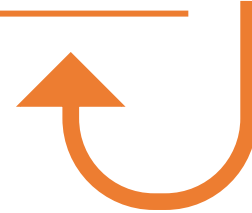
ончылно 'in front of'			
1Sg	ончылнем	мыйын ончылнем	мыйын ончылно
2Sg	ончылнет	тыйын ончылнет	тыйын ончылно
3Sg	ончылныжо	тудын ончылныжо	тудын ончылно
1Pl	ончылнына	мемнан ончылнына	мемнан ончылно
2Pl	ончылныда	тендан ончылныда	тендан ончылно
3Pl	ончылнышт	нунын ончылнышт	нунын ончылно

5. Possessive suffixation of postpositions

	дене 'with'	деке 'to'	деч 'from'
1Sg	мый дене, мый денем	мый декем	мый дечем
2Sg	тый дене, тый денет	тый декет	тый дечет
3Sg	тудын дене	тудын деке	тудын деч
1Pl	мемнан дене	мемнан деке	мемнан деч
2Pl	тендан дене	тендан деке	тендан деч
3Pl	нунын дене	нунын деке	нунын деч

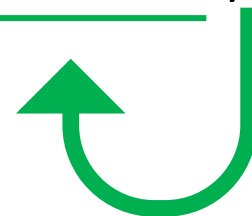
6. Usage of the passive participle

Авам-ачам ялыш кайыдемлан көра йывыртеныт.

With postposition

Эчанын толмыжым вучена.

Object

Марий Эл Республикыште кум арня лийме мылам моткоч келшен.

Subject

6. Usage of the passive participle

ончаш 'to see' > ончымо	
1Sg	
2Sg	
3Sg	
1Pl	
2Pl	
3Pl	

6. Usage of the passive participle

ончаш 'to see' > ончымо	
1Sg	ончы мем
2Sg	ончы мет
3Sg	ончы мыжо
1Pl	ончы мына
2Pl	ончы мыда
3Pl	ончы мышт

... шуэш

... ок шу

... шуын

... шуын огыл

... шумо

...

7. Concessive clause with гынат

Conditional гын 'if'

Кайык-влак чонгештен каят гын, шыже толеш.

+ат 'and, also, even'

= Concessive гынат 'even if'

Ўдырна изи гынат, лудын кертеш.

Words and word usage

1. köpa ‘because of, due to’

Осал отметкы <u>лан</u> <u>көра</u> студент стипендийым ок нал.	Because of his/her bad grades, the student won't get a grant.
Йүр <u>лан</u> <u>көра</u> ме мөнгыштө кодна.	We stayed at home because of the rain.
Йүштө игечы <u>лан</u> <u>көра</u> ме ялыш огына кай.	Because of the cold weather, we're not going to the village.
Йоча-влак <u>ялыш кайымылан</u> <u>көра</u> йывыртеныт.	The children were happy about going to the countryside.

2. ал'е 'or; still, yet'

a) 'or'

Кочай, тый кодат ал'е кает?	Grandfather, are you going to stay or leave?
Тый автобус дене ал'е поезд дене кает?	Are you going by bus or by train?

b) 'still, yet' (~ эше)

Мый марла ал'е (эше) ом кутыро.	I don't speak Mari yet.
Авай ал'е (эше) паша гыч пӧртылын огыл.	Mother hasn't come back from work yet.
Вӱд ал'е (эше) йӱштӧ.	The water is still cold.

3. күлеш ‘necessary’

Ануш, күлеш модышетым
пого!

Anush, gather up the toys
you need

4. лияш (-ям) 'to be(come); to happen'

Мо лийын, умылтарыза!

Explain what happened.

5. ял 'village, countryside'

Мый Йошкар-Олаште
илем, но авам-ачам
ялыште илат.

I live in Yoshkar-Ola, but my
parents live in the
countryside.

6. Phrases used upon departure

Сайын кай(ыза)!
Корныда пиалан лийже!
Корныда кўчык лийже!

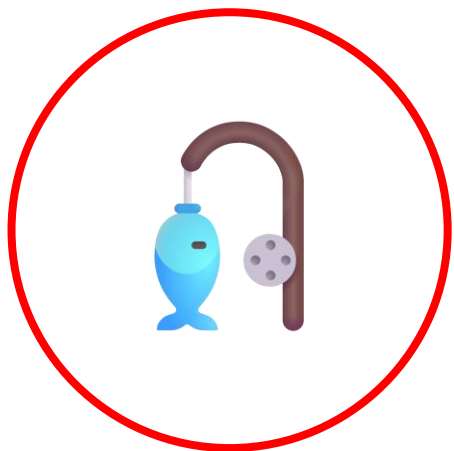
Сайын код(са)!

7. пеш, моткоч, чот 'very'

Мый <u>пеш</u> / <u>моткоч</u> / <u>чот</u> ноенам.	I got very tired.
Тудо <u>пеш</u> / <u>моткоч</u> / <u>чот</u> сай айдеме.	(S)he is a very good person.

Мый <u>пеш чот</u> / <u>моткоч чот</u> ноенам.	I really got tired.
Тудо <u>пеш чот</u> / <u>моткоч чот</u> сай айдеме.	(S)he is a really good person.

8. кол(ым) кучаш (-ем) 'to fish'

кол кучаш (-ем)

колым кучаш (-ем)

Text

Сай увер

- Серге: – Эчан, Ануш, те шкет улыда мо? Авада куш каен?
- Эчан: – Авай ал’е паша гыч пörтылын огыл.
- Серге: – Йоча-влак, мыйын тыланда сай увер уло. Эрла гыч мыйын отпуск тўналеш, ме чыланат ялышке каена.
- Ануш: – Ура! Ковай ден кочай деке каена. Элнетыш йўштылаш, кол кучаш каена.
- Серге: – Лыпланыза, лыпланыза. Авада толеш, вара чыла кутырен налына. А-а, тебе тудо толешат.
- Елу: – Мо те пеш кугу йўкын кутыреда? Мо лийын, умылтарыза? Мый н’имомат умылен ом керт.
- Серге: – Н’имат лийын огыл, Елу. Йоча-влак ялыш кайымылан көра йывыртеныт. Мый отпускым налынам.
- Елу: – О, тидыже моткоч сай. Тугеже ялыш каяш ямдылалтман. Ануш, күлеш модышетым пого. Эчан, кол кучымо ўзгаретым ямдыле.
- Эчан: – Ачий, мый н’игузе энгырым муын ом керт.
- Серге: – Шкаф шенгелне кычал ончо, ала тушто?
- Эчан: – Шкаф шенгелне уке.
- Серге: – Тугеже омса воктене.
- Елу: – Серге, ковай ден кочайлан йокмам пышташ монден отыл?
- Серге: – Уке, монден омыл, пыштенам.
- Елу: – Ну, ынде чыла погышна. Иктаж-мом мондышна гынат, вес гана нангаен кертына. Эрла эрден эрак тарванен каена.

Exercises

15.

NB! толмекем 'after I come'

Эрла мыйын отпускем тўналеш.

Мый ялыш кайынем.

Тушто йўштылаш, кол кучаш лиеш.

Ялыште мыйын шуко йолташем уло.

Мый вет ондак ялыште иленам.

Туштак школышто тунемынам.

Ялыште кочам ден ковам илат.

Нуно толмемлан эре йывыртат.

